

PR
O S T
O R

Nathan Harris

Svěžest vody

Přeložila Kateřina Klabanová

P R
O S T
O R

Nathan Harris

**P R
O S T
O R**

Nathan Harris
Svěžest vody

přeložila Kateřina Klabanová

Praha, 2023

**P R
O S T
O R**

Knihu finančně podpořilo
Ministerstvo kultury České republiky

MINISTERSTVO
KULTURY

THE SWEETNESS OF WATER by Nathan Harris.
Copyright © 2021 by Nathan Harris.
By arrangement with the author. All rights reserved.

Translation © Kateřina Klabanová 2023
Afterword © Marcel Arbeit 2023
Czech edition © PROSTOR 2023

ISBN 978-80-7260-572-9

Kapitola první

Od chvíle, kdy George Walker mluvil s manželkou, uplynul už celý den. Vydal se ráno do lesa pátrat po zvířeti, jež mu unikalo od dětství, a teď se pomalu stmívalo. Vídal to stvoření před sebou, když se probouzel, a hon za ním představoval dobrodružství tak uspokojujivé, že se mu z něj ani v nejmenším nechtělo vracet domů. Za celé jaro to byla první taková výprava a přes polámané borové jehličí a houby nacucané od ranního deště ho dovedla do zatím neprobádaných míst. Zvíře se jistojistě drželo jen krůček před ním, jen těsně unikalo jeho pohledům.

Pozemky, které mu odkázal otec, se táhly přes dvě stě akrů. Větvení obrovitých červených dubů a ořešáků kolem jeho domu dokázalo prosít slunce i oblohu v jemné záblesky jasu. Většinu velikánů vídal a obhlížel od malička tak často, že pro něj tvořily důvěrně známé ukazatele.

George se prodíral podrostem a kalhoty měl po pás poseté bodláky. Posledních pár let pokulhával, což přikládal podvrtnutí po došlapu ze zápraží na lesní půdu, ač věděl, že si lze do kapsy: neúprosně a soustavně se na něm podepisoval věk – stejně přirozeně jako vráskami ve tváři, přibývajícími šedinami. Zpomalovalo ho to, a když se zastavil, aby popadl dech a rozhlédl se, uvědomil si hluboké ticho všude kolem. Slunce, ještě před chvilkou vysoko nad hlavou, se teď vytrácelo v nejzazším koutě údolí, kam sotva dohlédl.

„No to mě...“

Neměl nejmenší ponětí, kde je. Rozbolela ho kyčel, jako by se v ní něco uhnízdilo a teď se to pokoušelo dostat ven. Vzápětí ho přepadla strašlivá žízeň a patro mu vyschlo tak, že se k němu jazyk doslova lepil. Posadil se na kládu a čekal na úplnou tmou. Kdyby se rozehnal mraky a objevily hvězdy, najde si podle nich cestu domů hravě. Přinejhorším ho dovedou do městečka, a byť mu představa, že by měl potkat

někoho z těch zoufalců a ubožáků z Old Oxu, byla proti mysli, alespoň by mu někdo nabídl koně, aby na něm dojel domů.

Hlavou mu bleskla myšlenka na Isabel. Touhle dobou se obvykle vracíval a jeho poslední kroky zpravidla vedla svíce, kterou nechávala hořet na okně. Často mu tu nepřítomnost prominula až po dlouhém objetí beze slov, po němž jí na šatech zůstaly slabé otisky prstů umazaných od mízy stromů a znovu ji popudily.

Kláda pod ním zívla a George zadkem sklouzl do nasáklé půdy. Teprve když se zvedl, aby si oklepal bahno z kalhot, uviděl před sebou sedět ty dva. Dvojici podobně oblečených černochoů: rozepnuté haleny z bílé bavlny, krátká kařata rozdrbaná a vytahaná, jako by si na sebe natáhli sešité jutové pytle. Ani se nepohnuli, a kdyby z nich závan větru nenadzdvihl deku jako prapor vlající na počest jejich přítomnosti, byli by dál splývali s okolím.

Ten bližší z nich promluvil.

„Ztratili sme se, pane. Nevšímejte si nás. Pudem zas dál.“

George na ně zaostřil a nezarazila ho ani tak mladíková slova, jako spíš věk – přesně takhle starý byl jeho Kaleb. Že se bez povolení pohybovali na jeho pozemcích, mu bylo úplně jedno. Hochovi se samou nervozitou chvěl hlas a oči mu těkaly jako zvířeti, které se ukrývá před šelmou, a snad proto si získal jeho sympatie, možná poslední střípek citů v jinak zlomeném srdci.

„A kde jste se tu vůbec vzali?“

„Vod pána. Bejvalýho. Vod pana Mortona.“

Ted Morton byl zabeđenec, že kdyby mu někdo podal housle, aby z nich vyloudil zvuk, spíš by se jimi třísknul do palice, než by na ně vzal smyčec. Mortonův pozemek sousedil s tím jeho, a když se něco seběhlo, většinou kolem uprchlých černochoů, vyváděl tyjátr s tím spojený – všechno to hemžení ozbrojených dozorců, slídící psiska, plápolání luceren, že by člověk oka nezamhouřil, ani kdyby chtěl – George natolik z míry, že nechával na Isabel, ať si s ním poradí, jen aby se

nemusel rozčilovat. Ale když teď u sebe na pozemku objevil Mortonův dřívější majetek, neubráníl se škodolibosti: po zrušení otroctví nezbylo tomu tupci než bezmocně přihlížet, jak mu jeho síly ukazují záda, a i kdyby dával svou moc najevo sebevíc, mohli se tihle dva ztratit stejně svobodně jako nyní George.

„Vomlouváme se,“ pokračoval ten bližší.

Jali se balit deku, sebrali nožík, proužek hovězího, krajíčky chleba, ale Georgeova slova je zarazila. Bloudil očima po zemi před sebou, jako by něco hledal.

„Honil jsem takovou velikou bestii,“ prohodil. „Černou, která se dovede postavit na zadní, ale většinou je na všech čtyřech. Viděl jsem to stvoření před spoustou let na vlastní oči, ale občas se s tou vidinou budím, jako by mi dávalo znamení, že je nablízku. Když někdy klimbám na zápraží, vrací se ta vzpomínka tak silně a jasně, že se mi honí hlavou jako ozvěna a plete se mi do snů. Ale když se za ním pustím, vždycky mi pláchne.“

Ti dva se na sebe podívali a přešli pohledem zpátky k Georgeovi.

„To je... no, to je děsně zajímavý,“ podotkl ten menší.

V posledních zbytcích světla dokázal George rozlišit i toho vyššího, v jehož nevzrušených očích se zračilo tak málo emocí, že působil jako prostáček. Spodní čelist měl doširoka rozraženou, až mu bylo vidět kus zubů. Mluvení obstarával ten menší.

George se zeptal na jejich jména.

„Tudle je můj bratr, Landry. Já sem Prentis.“

„Prentis. To ti vymyslel Ted?“

Prentis se podíval na bratra, jako by to mohl vědět.

„To nevím, pane. Já už se s tím ménem narodil. Buďto von, nebo milospani.“

„Podle mě spíš Ted. Já jsem George Walker. Neměli byste náhodou krapet vody?“

Prentis mu podal čturu a George pochopil, že čekají,

až se jich začne ptát, co dělají na jeho pozemku, ale ta otázka zabírala tak nepatrnou část jeho mysli, že ji považoval za plýtvání energií, a právě teď jí neměl nazbyt. Obecně se nestaral, co kdo dělá, a právě proto žil tak daleko od společnosti. I teď se jako obvykle toulal myšlenkami někde jinde.

„Vypadá to, že jste tu už nějakou dobu. Neviděli – neviděli jste náhodou to zvíře, jak jsem o něm mluvil?“

Prentis si ho chvíli měřil, až Georgeovi došlo, že mladíkův pohled míří za něj, kamsi do dálky.

„To ouplně ne. Pan Morton mě vobčas vzal lovit a tam sem viděl lecos, ale to, vo čem ste tu mluvil, to teda ani jednou. My chodili hlavně na ptáky. Psi je nosili v hubě a já je polomrtvý svazoval k sobě a pak na zádech nes domů. Ani mě přes tu haldu péří nešlo vidět. Kucí mi záviděli, že jako na den vypadnu jinam, ale neměli páru, co to vobnáší. Raděj bysem dřel na poli, než vláčel takovej náklad.“

„To teda,“ přitakal George, když si to představil. „To teda!“

Landry utrhl kus masa, podal ho Prentisovi a zbytek si nechal pro sebe.

„To nevíš, co se sluší?“ napomenul ho Prentis.

Landry pohlédl na George a tázavě kývl k masu, ale George zavrtěl hlavou.

Seděli v tichosti a George jejich nemluvnost vítal. Kromě manželky nechali snad jen tihle dva chvíli holou, než by ji halili do zbytečných slov.

„Takže tohle tady je vaše?“ osmělil se Prentis.

„Patřívало to tu tátovi, já pozemky zdědil a po mně je měl zdědit...“ Ta slova se vytratila do noci a on začal znovu a jinak. „Teď jsem se tu zamotal, že sám nevím, kudy kam, a ještě k tomu ty mizerný mraky.“

Měl dojem, jako by se mu les vysmíval, a chtěl se mu postavit, ale bolest mu kyčel stáhla v ještě řezavějším uzlu – zavyl a spíš dopadl, než dosedl zpátky na kládu.

Prentis starostlivě vyskočil a popošel k němu.

„A co se vám stalo? Že tak skučíte a trmácíte se až sem?“

„Kdybys věděl, co za peklo mám dneska za sebou, taky bys skučel.“

Prentis stál vedle něj, tak blízko, že George cítil pot na jeho košili. Kde bere ten klid? A proč to jeho tolik zneklidňuje?

„Dybyste aspoň vy zas kůli nám moh kušovat, pane Walker,“ požádal ho. „Prosim.“

George si vzpomněl, že vedle prostáčka leží nůž, zhmotnil se mu tak neodbytně, až ho ve tmě téměř viděl, a uvědomil si, že mimo domov, ztracený v lesích, není nic víc než jeden v přítomnosti dvou, a jak bláhově si namlouval, že se mu nemá co stát.

„O co vám jde? Manželka si přivede pomoc, to vám snad dochází, ne?“

Oba však strnulým pohledem znovu zoufale provrtávali ne jeho, ale tmu za ním. Stranou od George něco švihlo, a když se otočil, zaznamenal provaz a závaží z balvanu: o kousek dál se v mistrně uvázaném očku zmítal zajíc lapačný za běh. Landry vstal, rychleji, než by George čekal, a šel se postarat o kořist. Prentis o krok ustoupil a mávl rukou.

„Já vás nechtěl děsit,“ omlouval se. „Jen, že... že se do tý pasti ještě nic nechytlo... A nezdáblí sme nic pořádného, ani nepamatujem.“

„Aha,“ vzpamatoval se George. „Tak to jste tu dýl, než jsem si myslel.“

Prentis mu vylíčil, že od Teda Mortona odešli už před týdnem: sbalili si pět švestek, srp, který se válel na poli, něco k snědku, houně z pryčny, a nedošli s tím dál než sem.

„Řikal, že si můžem sbalit svejch pět švestek,“ dodal na adresu Mortonovy nevalné velkorysosti. „Nic sme neukradli.“

„Kdo tu mluvil o krádeži? A mně by to bylo putna, má víc, než by tupec jeho ražení mohl za život upotřebit. Jen mě to zarazilo. Můžete jít, kam chcete.“

„To taky zamejšlíme. Ale teď si libujem.“

„V čem?“

Prentis se zadíval na George, jako by odpověď byla nabitelná.

„No že můžem bejt chvilku sami.“

Landry je nebral na vědomí a jal se lámat a štípat uschlou větev dubu, aby rozdělal oheň.

„Nejste tu náhodou ze stejného důvodu, pane Walker?“

George se rozklepal. Spustil o tom tvorovi a jak ho zavedl až sem, ale Landryho štípání mu přerušilo tok myšlenek a on se zčistajasna v úvahách vrátil k synovi, toho dne už tolikrát. Když byl Kaleb menší, toulali se po lese spolu, nalámali si dřevo a pro zábavu si rozdělali oheň, jako by jim doma v kamnech věčně neplápolal. S tou vzpomínkou se přivalily další, další chvilky souznění – jak ho ukládal na kutě, modlil se s ním u stolu, zdánlivě bezvýznamné posunky, prostinká mrknutí, jimiž se spolu domlouvali, jako by si špitáli, jak mu před odchodem na frontu popřál hodně štěstí stiskem ruky a jak to bylo málo –, až se přeskupily ve tvář synova nejlepšího kamaráda Augusta, když za ním ráno přišel se zprávou o Kalebově smrti.

George ho vzal do pracovny. August jako by otci z oka vypadl, tytéž plavé vlasy, chlapecké rysy, aura urozenosti, která se zakládala jen na rodinných báhorkách. Oba chlapci opustili Old Ox v čisté uniformě Konfederace a v nablýskaných botách a George očekával, že se jim vrátí zabahněný rozedraný neurvalec a že jeho i manželčino rodičovské pochopení a péče pomohou synovi navrátit se k normálnímu životu. Ve světle takových představ působily Augustovy večerní šaty nemístně: košile v kabátci, vymandlovaná vesta s ležérními zlatými hodinkami. Jako by už svou účast ve válce odsunul do minulosti, a to znamenalo, že i Kaleb se stal součástí dob minulých, dávno předtím, než se George dozvěděl, že o syna přišel.

August se posadil před stůl, ale George sám dokázal jen stát u okna. Mladík ho informoval, že byl před týdnem, prvního března, propuštěn kvůli zranění, které si přivodil,

když nešťastně zakopl na stráži. Georgeovi se zdálo, že kypí zdravím, a odhadoval, že ho otec z války vyplatil, neboť nebezpečí se v závěrečných bojích stupňovalo. Ale to podezření bledlo vedle obavy, proč za ním vlastně přišel. Proč tu sedí u něj v pracovně. August spustil a jen otevřel pusou, pochopil George, jak prázdná jsou jeho slova, jak teatrálně se mu to snaží podat: dovedl si představit, že si cestou sem v kolesce přeřikával každou větu, každičkou slabiku, aby co nejvíc zapůsobila.

Pověděl Georgeovi, jak čestně Kaleb sloužil a přijal smrt se ctí a neohroženě, že mu Bůh dopřál skonat s klidem v duši. Kaleb se s ním kamarádil už od dob, kdy Georgeovi sahali sotva k pasu. Vybavilo se mu, jak si spolu jednou odběhli hrát do lesa a Kaleb se vrátil strašlivě pokořený, zato August tak zářil škodolibostí, že si George ten nepoměr vložil jako výsledek nějaké soutěže, příležitost, která se dala přetavit v morální lekci. *Vzchop se, nes svoje prohry jako muž*, řekl mu tenkrát. Ale později, když si Kaleb u večere nechtěl sednout ke stolu a cukal se při pouhém tom pomýšlení, stáhl mu George kalhoty. Synovu zadnici pokrývaly šlehanice, některé ještě nalité krví, jiné už zmodraly a znachověly. Vyličil otci, jakou hru si August vymyslel, *na pána a otroka*, a že ty role odpoledne jenom předstírali. Nebolí ho ani tak rány, jako spíš to, že je nedokázal zatajit a že George by to mohl povědět Augustovu otci. Musel synovi přísahat, že všechno uchová v tajnosti.

Teď si u okna v pracovně povzdychl a dal Augustovi jednoznačně najevo, že mu nemusí nic nalhávat. Jeho syn se pyšnil mnoha vlastnostmi, ale odvaha k nim nepatřila. Augustova fasáda se tou poznámkou sesypala: zakoktal se, přeložil nohu přes nohu, podíval se na hodinky a zoufale toužil odejít, ale George mu to nedovolil.

Ne, ne. Jeho syn zemřel. A on má právo vědět, jak se to stalo.

George nevnímal, že před ním Landry rozdělal oheň,

ale světlo plamene, které rozzářilo jejich kout lesa, vykreslilo rysy většího muže. Stáhl zajíce a nabodl krvavé tělíčko na očištěný klacek jako na rožeň. Mraky se rozestoupily a ukázaly velebnou oblohu, jasnou a plnou hvězd, jako by to představení chystaly jen pro ně tři.

„Měl bych jít domů,“ vypravil ze sebe George. „Manželka bude mít starost. Kdybyste mi pomohli... Odvděčím se vám.“

Prentis už se nápomocně zvedal.

„A jinak tu samozřejmě můžete zůstat, jestli chcete. Nějakou dobu.“

„To je teď vedlejší,“ prohlásil Prentis.

„A kdybyste ode mě ještě něco potřebovali, stačí říct.“

Prentis to přešel, podržel ho pod loktem a naráz ho zvedl, aby se bolest nestihla ozvat.

„Ták, pěkně pomaloučku!“ dirigoval ho.

Šli mezi stromy jako jeden muž a Landry se ploužil za nimi. Třebaže se George musel řídit hvězdami, urputně se díval před sebe, aby neupadl, aby se nepoddal bolesti. Opřel si hlavu do skuliny mezi Prentisovou hrudí a vlastním ramenem a nechal se od něj podpírat.

Po nějaké době se Prentise optal, jestli ví, kde jsou.

„Esli sou todle vaše pozemky, tak vim, kde bydlíte. Moc pěkněj srub, to se musí nechat. A nejni daleko. Už tam budem.“

Když došli k palouku, dopadlo na George vyčerpání naplno. Najednou se před ním noc, ač prozatím uvízlá v čase, cele rozvinula, skutečnost se zhmotnila do podoby srubu před ním a černá silueta vyříznutá jako stín na pozadí okna nemohla patřit nikomu jinému než Isabel.

„Zvládnete to?“ otázal se Prentis. „Raděj abyste zbytek došel sám.“

„Můžeme ještě chvilku počkat?“ zaprosil George.

„Potřebujete si vodpočnout, pane Walker,“ naléhal Prentis. „Co budete dělat tady venku?“

„Pravda, ale.“ Sám sebe nepoznával. Nejspíš že mu tak

vyprahlo. No ano, ztratil orientaci, byl zmatený a slzy se určitě pojily s tísní. Jen se mu zaleskly v očích. „Nejsem ve svý kůži, pardon,“ omlouval se.

Prentis ho dál pevně držel.

„Já jsem – ještě jsem jí to neřekl,“ vypravil ze sebe George. „Nedokázal jsem to.“

„Co neřek?“

A Georgeovi se před očima znovu zjevil obraz, s nímž ho August toho rána zanechal, jak jeho chlapec opustil zákopy, které pomáhal vyhloubit, jak se doslova pokálel strachy, když skrčený vyběhl k nepřátelským liniím a bláhově doufal, že se unionisté nad ječícím hrůzou smilují, že ho nechají proběhnout oblaky dýmu a dovolí mu vzdát se jim, že ho nezastřelí jako ostatní. Napadlo ho, jestli Kaleb náhodou nezdedil ten nedostatek po něm. Kdo z nich dvou byl větší zbabělec, syn, protože padl bez odvahy, nebo George, protože nedokázal jeho matce říct, že jedináčka už nikdy neuvidí?

„Nic,“ upamatoval se. „Bývám tak dlouho sám, že někdy trpím samomluvou.“

Prentis přikývl, jako by mu ta slova dávala smysl.

„Jo, a to s tím zvířetem. Mám vod pana Mortona pár figlů. Moh bysem vám zejtra píchnout a vystopovat ho.“

Jeho slova plnil soucit a ten paradox, že se mu někdo tak chudý tak štědře nabízí, George donutil narovnat záda, sebrat se a z posledních sil zachovat klid.

„To nebude třeba.“

Změřil si Prentise v domnění, že už se nejspíš víckrát neuvidí.

„Už tak jsi mi pomohl víc než dost, Prentisi. Jsi chlap, jak se patří. Dobrou noc.“

„Dobrou, pane Walker.“

George dokulhal ke schodům a chlad, který cítil v kostech, se rozplynul dřív, než se otevřely dveře a zalilo ho teplo rodinného krbu. Ještě se však ohlédl po lese, tiché temnotě bez života. Jako by v ní vůbec nic nebylo.

Kapitola druhá

K mnoha Georgeovým výstřednostem patřila i záliba ve vaření. Isabel se hned zkraje manželství pokusila převzít vládu nad kuchyní, ale manželovy představy o přípravě vepřového kolena se nelišily od jeho názorů na hledání hub či zavěšování houpačky na strom: byly vytríbené, vyhraněné a vykonávané s důslednou přesností. Po ránu usedala ke stolu a s úžasem i potěšením zas a znovu sledovala, jak jí připravuje snídani. Coby svobodný mládenec zajeté zvyky dlouho zdokonaloval – jak rozbít vajíčko jednou rukou, jemný pohyb palce, až zženštilý dotek, který rozkřápl skořápku vedví, vymazání rozpálené pánve máslem odkrojeným na čtvrt palce, jímž v půlkruzích přejížděl sem a tam, až za sykotu pokrylo celé dno a rozpustilo se.

Připravovat pokrm ho uspokojovalo víc než jídlo samo, jako by se jedení rovnalo dřině, kterou nelze obejít. Jídali většinou mlčky. Ale to ráno probíhalo jinak. Podařilo se mu vstát dřív než ona, což byl sám o sobě výkon vzhledem k tomu, do kolika se zdržel venku. Když sešla dolů, seděl u stolu a civěl na stěnu, jako by se ten odštípnutý kus dřeva na ní mohl zvednout a jít si po svých.

„Co takhle snídaně?“ nadhodila.

Dál bez výrazu zíral doblba. Nikdy nebyl pohledný, protože fyziognomie krásy vyžaduje vyváženost a tou on neoplýval. Měl velký nos a malé oči a vlasy rostlé do kruhu, jako by mu někdo posadil na hlavu vavřínový věnec. Mezi kšandami bezpečně trůnil pupek a pevným tvarem se rovnal tomu těhotných žen.

„Mohla bych udělat lívance,“ pokračovala.

Konečně ji zaznamenal.

„Jestli by ti to nevadilo.“

Postavila se ke kamnům a jala se míchat těsto, ač měla

pocit, že dávno zapoměla, jak se dělají. Vylovila je z paměti, samozřejmě ne ze vzpomínek na vlastní postup, ale jak to za téměř čtvrtstoletí odkoukala od něj. Srub byl skromný a středem domu vedly schody do jediného patra. Z kuchyně viděla George u stolu v jídelně, byť jí za schodištěm s každým pohybem střídavě mizel a opět se objevoval.

„Mám jich udělat víc?“ zavolala na něj. „Muselo ti včera pěkně vyhládnout.“

To byl jediný pokus vyloudit z něj, kde byl. Ne že by nepřipouštěl vyptávání (šlo mu jedním uchem tam a druhým ven), ale větší množství otázek zpravidla nevedlo k většímu odhalení. Naučila se šetřit slovy.

„Našel jsi ho?“ zeptala se přece jen. „To stvoření? Honil ses zase za ním, ne?“

„Marně,“ opáčil. „Bohužel.“

Lívance syčely – dělaly se na nich bublinky, praskaly a zacelovaly se, jako když ryba na hladině lapá po vzduchu. George už by je obrátil. Ona je zkusmo nechala.

Donesla na stůl dva talíře a za chvíli se vrátila se dvěma hrnkami kafe. Jedli do rytmu. Jeden pozřel sousto, pak druhý, a právě taková sotva patrná ubezpečení – třeba když při usínání střídavě zhluboka oddychovali – se coby tahy štětcem manželství skládala den po dni v portrét, na nějž byla radost pohledět, ač se těžko interpretoval.

Když se George předešlou noc vrátil domů, hořel a zároveň se klepal tak, že nevěděla, jestli ho má omýt hadrem, nebo strčit pod deku. Pro bolest v kyčli se potácel s každým krokem, ale nenechal se od ní podpírat a se zaťatými zuby se nahoru dovedl sám. Sotva ze sebe vypravil kloudnou větu, natož aby vysvětloval, kde se tak dlouho zdržel, a usnul, jen dopadl na postel, jako by se pohyboval ve snu a tělo ho nocí dovedlo tam, kam patří. Uvědomila si, že kromě zmínek o pronásledování záhadného stvoření – po jehož stopách se vydával ještě s otcem při společném dobrodružství a které na vlastní oči nikdy neviděla – si její muž nechával

tajemství svých nocí pro sebe. Což by ji hnětlo mnohem víc, kdyby sama nic v tajnosti nechovala.

Ne že by o to stála. Marně by vzpomínala, kdy Georgeovi něco zatajila, a tíha mlčení na ni doléhala tak, že se div nezalkla.

„Jaká byla sešlost?“ optal se George, aniž zvedl oči od talíře.

„Otravná, poslední dobou vždycky. Katrina odcházela už po čaji a já se přidala. Baví se jenom o tom, kdo se vrátil, nebo o kom se povídá, že by se vrátit měl, a mně to prostě nedělá dobře. Když něčího syna propustí ze zajetí, berou to samolibě jako vítězství v kartách. A mě už ta hra unavuje. Ne že bych jim výhru nepřála, ale znamená, že já bych mohla prohrát...“

„Prohrávat se musí se ctí, Isabel,“ pronesl George do žvýkání.

„Ne v tomhle případě.“

Pozdvihl obočí. „Prohra v kartách je jako každá jiná.“

„Třeba nemluvím o kartách.“

Pokrčil nad tou poznámkou rameny, jako by nepochopil, co mu tím chce říct. Vycítila, že je myšlenkami jinde, a obrátila se k oknu a k pěšině na hlavní cestu směrem k městu. Nebyla rozená zahradnice, ale to jí nebránilo vysázet podél cestičky k domu nízké nevzhledné keříky. Po straně stála stará stodola s farmářským náčiním, které tam schraňoval Georgeův otec a o něž George nejevil zájem. A za ní se, skrytá cizím očím, táhla prádelní šňůra, v tu chvíli prázdná, prostá bílá linka vyleptaná do ranní rosy. Právě na tom místě se zrodilo její tajemství a pouhé pomyšlení na ně jí vehnalo ruměncem do tváří.

Upustila vidličku na talíř.

„Mně se to nelíbí, Georgi!“ vyhrkla. „Vážně ne. Jak to mám... zkrátka se k sobě nechováme čestně. Zmizíš si, kdy se ti zachce, na takovou dobu. Necháš mě spálit lívance a nic neřekneš.“

Vzhlédl od jídla a odložil vidličku.

„Obrátilas je moc pozdě, no.“

Isabel vzdorně zavrtěla hlavou.

„Což je otázka vkusu, ale o to tu teď vůbec nejde. Jestli mi chceš říct, kdes včera byl tak dlouho, je na tobě, ale já nevydržím nechávat si pro sebe, co trápí mě.“

Už už otevíral pusou, ale ona si odkašlala a pokračovala tišeji, téměř šeptem.

„Ráno po dešti jsem pověsila prádlo na šňůru a večer se někdo pokusil ukrást tvoje ponožky.“

„Říkáš moje ponožky?“

„Přesně. Ty došeda, co jsem ti upletla.“

Konečně ji manžel vnímal naplno: „Kdo by to dělal?“

Zkusila mu vylíčit, jak šla sebrat prádlo, než zapadne sluníčko, jak měla dojem, že je tam s ní ještě někdo, a myslela si, že je to on, George, že ho cítí, ale cítila jen vůni jeho šatů.

„Div jsem nevykřikla, ale pak mi došlo, že se vyděsil víc než já. A bylo mi ho spíš líto. Ano, líto.“

„A to se stalo včera?“

„Už dvakrát,“ přiznala a teď se k talíři upnula ona, protože nedokázala opětovat jeho pohled. „Měla jsem ti to říct hned. Schovával se za stodolou. Když vylezl a chtěl vzít nohy na ramena, setkali jsme se očima. Byl to habán. Černoch...“

Vzhlédla a George si ji měřil jen s nepatrným údivem. Navenek sice působil nevzrušeně, ale s chutí si vyslechl nějaké ty klepy, tu nebo onu pohoršující či prapodivnou historku a Isabel se dotklo, že ho její zážitek nezaujal víc.

„... a vypadal úplně ztraceně. Nejen doslova. Nedokážu to přesně popsat. Že tam jsem, mu zjevně vadilo víc než on mně, a taky se hned koukal ztratit.“

O tom, co v ní to setkání vyvolalo, pomlčela. Hlavně jak jí rozproudilo krev, když ho tam uviděla poprvé. Dokázala by spočítat na prstech, kolikrát v dospělosti prožila něco vzrušujícího, a tohle setkání ji opravdu vzalo. Sice

ji strašlivě vylekal, ale brala ho spíš jako nečekaný dar než hrozbu. V noci po večeru, kdy ho viděla poprvé, se jí ta chvilka honila hlavou v posteli vedle George a ráno se s ní probudila. Měla toho člověka před sebou: jak mu dolní čelist visela vykloubená jako otevřený spodní šuplík komody, jak rozpačitě hrbil široká ramena.

Říkala si, že by mohl být nebezpečný, že se jeho případným návratem zaobírá naprosto pochopitelně, když uváží, co by mohl v budoucnu provést. Dávalo jediné smysl, že když George klímal na zápraží nebo se toulal po lese, věnovala prádelní šňůře nebývalou pozornost. Večer ale stín narušitele nepřinesl, což ji namísto útěchy zklamalo. Sledovala proto okolí domu mnohem bedlivěji než jindy a čekala, až se znovu objeví, jako by jí záhada, která se s ním pojila, mohla prozradit i něco o ní samé. Jen kdyby se vrátil a všechno rozkryl.

Ukázal se o dva dny později, snad že ho přivolala její touha, a jí to zaskočilo, protože si myslela, že se může vrátit jen v jejích představách. Zahlédla ho dřív než on ji, bloudil ve vlastním stínu a pohyboval se opatrně jako batole. Pozorovala ho z bezpečí domu a věděla, že případně shora z pracovny přivolá George, aby celou záležitost nějak vyřešil. Ale vzápětí už mířila k zadním dveřím, brala za kliku, ocitla se v zadu na zápraží a sledovala, jak si ten člověk prohlíží prádlo na šňůře.

Isabel měla pro strach uděláno. Jako malou se jí starší bratr večer, když jim do pokojíčku pronikalo měsíční světlo a úponky jemné záře se plížily tmou, pokoušel strašit duchařskými historkami. Ty příběhy mu vyprávěl otec s tím, že nejsou určené holčičím uším, jenom chlapům v rodině, a Silas je měl jednou předat svým synům. Ale ona to krvelačné líčení smrti poslouchala s ledovým klidem, mlčky a natolik pochybovačně, že se Silas zakoktal a ztichl. Po něm její neohroženost zkoušeli i jiní, přece se tedy znovu nezalekne toho muže u stodoly, který ji už jednou připravil o klid.

Zdvihla si sukni, aby se jí do ní nezachytával ovsík, a vykročila směrem k neznámému tak rychle, že nestačil zareagovat. Když došla těsně k němu, všimla si ze všeho nejdřív začerněných špiček prstů a špíny za nehty. Natáhl ruce ke šňůře a sundal z ní nejdřív jednu Georgeovu ponožku, pak tu druhou a potom se k ní otočil. Isabel nevěděla, co má říct. Nerozeběhl se pryč. Nepohnul se. Nesděloval jí nic ani očima a jen svíral obě ponožky, jako by byly tím jediným, co má, jako by patřily už navždycky jemu.

„Můžu se zeptat, co to děláte?“

Neodpověděl.

„Kde jste se tu vzal?“

Znetvořená ústa působila zoufale, zůstávala stále otevřená, ale nic z nich nevycházelo.

„Řekněte přece něco!“ žadonila. „Aspoň něco!“

Ale pokud důvod jeho první návštěvy zůstával nejasný, tentokrát byl tak očividný, že nebylo co dodat. Šaty měl po nočním lijáku celé promáčené a prodřené kožené boty mu nacucanou vodou ztmavly, jako by prošly pecí a ohořelé ostatky pak někdo znovu vytvaroval do toho ubohého páru. Dalo se snad za daných podmínek po něčem prahnout víc než po suchých ponožkách?

Nechala lem šatů padnout do trávy.

„Rozumím. Zastihla vás bouřka.“

Ta prostá skutečnost ji uvedla do rozpaků a teď nechápala, jak se mohla dostat do tak nedůstojné situace, že se ocitla sama s cizím mužem. Měla na paměti doby, kdy jí život padl jako dobře sešněrovaný korzet – kdy manžel a syn tvořili propletené tkanice, které držely pohromadě kostice aktivního společenského života, vztahů, které pěstovala od chvíle, kdy se provdala a přestěhovala na kraj Old Oxu. Jenomže během posledního roku, kdy Kaleb odešel do války, to všechno povolilo a ona si před tím cizincem připadala odhalená, zklamaná ne jeho mlčením, ale že si s ním tak pošetile pojila nějaká očekávání.

„Prosím,“ řekla. „Jen běžte. Můžete si je nechat. Mně to nevadí.“

Zamrkal, zadíval se na ponožky a pověsil je zpátky na šňůru, kde je našel, jako by při bližším ohledání nesplňovaly jeho nároky.

„Neslyšel jste snad? Říkala jsem, že si je můžete nechat,“ zopakovala mu.

Ještě chvíli tam nehnutě stál a spokojeně se díval, jak pěkně je pověsil, a pak se nenuceně obrátil a odcházel zpátky do lesa, aniž se po ní ohlédl.

„Kam to jdete?“ zavolala za ním. „Bude zase pršet. Vraťte se. Ještě se nastudíte. Dejte si přece říct!“

Šinul se dál a ramena se mu s každým krokem komíhala, dokud jí nezmizel v temnotě mezi stromy. Isabel tam trčela s pocitem, že zůstala nevyslyšená a přehlížená, pod šaty se jí dobýval vítr a rozhoupával prádlo na šňůře vedle ní. Překročila práh, ale polknout hanbu se jí ještě chvíli nedařilo.

Teď u snídaně se Georgeovi svěřovala jen s tím, jak jednal ten člověk, jak mlčel a jak zničehonic odešel. „Vyplašila jsem ho,“ shrnula vyprávění a sebrala talíře ze stolu. „V mžiku byl pryč. Těžko říct, jestli se nevrátí. Nechtěla jsem tě tím zatěžovat, ale vědět bys to měl.“ Chvatně zamířila do kuchyně a přála si, aby něco řekl, cokoli, co by jí umožnilo nechat tu vzpomínku za sebou.

„Já ho nejspíš taky potkal,“ prohlásil George a otřel si pusou ubrouskem. „Když říkáš, že nemluvil.“

„Nevypadlo z něj ani slovo.“

„Tak to byl on. A jestli se nemýlím, nic od něj nehrozí. Nemusíš se kvůli němu strachovat.“

„Když myslíš.“

Nabízely se otázky. Ty se nabízely vždycky. Ale jí bylo jedno, jestli se s ním George opravdu setkal i jak k tomu došlo, protože jeho nonšalance na ni okamžitě zapůsobila jako balzám. Jak snadno se uměl přenést přes minulost, zlehčit,

co ji tížilo. Postrádal-li vřelost, jak se jí často zdálo, dokázal ji neomylně dovést zpátky do přístavu, když zbloudila v rozbouřených vodách, a tím jí ten nedostatek mnohonásobně vynahrazoval. Na nikoho nebyl větší spoleh, a pokud se právě to nedalo považovat za nejzazší projev lásky k bližnímu, tak co?

„Tím líp, že jsem se o něm zmínila,“ dodala, „můžu to pustit z hlavy.“

Nezaznamenala ale na manželovi žádnou změnu, jako by její vinu nesl on. Sklonem ramen, propadlými tvářemi. Teprve tehdy, v dané vteřině, vycítila tu skrývanou bolest. Když se k ní otočil, díval se na ni tak zničeně, tak vysíleně, že by to ochromilo i slabšího chlapa.

„Musím ti taky něco říct. A chci se omluvit, že jsem ti to nepověděl už včera, ale nevěděl jsem jak. A nevím to ani teď, Isabel...“ Hlas mu selhal.

Ten tón. Neuvědomovala si, kdy ho u něj slyšela naposledy. Snad když téměř žalostně nesměle žádal otce o její ruku a netušil, že ona sedí v kočáře přímo před nimi, nebo možná když o pár let později strčil hlavu do ložnice a ptal se porodní báby, jestli je už Kaleb na světě, jako by mu na důkaz nestačil jeho vrískot. Došlo jí, že z něj toho rána necítila odtaziťost, ale že si manžel neví rady. A než stačil pokračovat, věděla i to, že mu nepromine, co před ní zatajoval. Chtěla utéct, ale nohy jako by jí přikoval k zemi. Když domluvil, talíř v ruce jí dávno vysušil ranní vzduch – a ona ho stihla odložit, asi aby slzy raději padaly na zem, než by poskvrnily to, co právě očistila.

Kapitola třetí

Prentis držel v klíně bratrovu nohu. Postupně a důkladně mnul Landrymu prsty, pak chodidla i patu a zarýval mu palce do levé nohy tak hluboko, až mu okolí zbělelo, než se ta místa znovu prokrvila a zbarvila. Landry ležel na lesní půdě a hlavu si opíral o kládu. Zíral na oblohu.

„Tak ty mi pořád budeš dělat věci za zádama, co?“ plísnil ho Prentis.

Landry zasténal, spíš blahem než čím jiným.

„Sfutruješ zbytky zajíce, jako by nám měl ulítnout. A já byl tak pitomej, že na to nepřídu.“ Dostal se ke klenbě bratrovy nohy a Landry k němu zašilhal, aby odkoukal, jak to bratr dělá, a pak přešel pohledem zpátky k vycházejícímu slunci. „No takže už nic dalšího k snědku nemáme, a tys si ce tajně volízal kosti, ale esli něco nechytmem, budem vodpoedne zas pískat kudlu.“

Landry ani nemukl, což u někoho, kdo se nedorozumíval řečí, souviselo spíš se smysly. Odjakživa mnutí nohou zbožňoval a dával to najevo takhle. Prentis cítil, jak bratrovo tělo upadá do stavu polospánku, dech se mu zpomaloval, ramena ochabovala – mohl tak prožívat rozkoš, ztrácet se v pocitech.

Ten zvyk sahal do jejich dětství, kdy Landrymu ještě nic nechybělo. Sedávali v chatrči na pryčnách naproti sobě, matka už dávno zhasila lojovou svíčku, ale oni si dál navzájem hnětli nohy a připravovali se tak na další den na poli. Prentis si vzpomínal, jak je pan Morton vodil za nos slibem rukavic pro nejlepšího česače a oni věděli, že jsou to jen planá slova a zároveň ukázkový příklad toho, jak málo jim rozumí – ruce při bolestivém česání rychle zmozolnatěly, ale chodidla, ať si je chránili sebevíc, od celodenního nošení polámaného těla bolela zaručeně.

Pracovali na polích pana Mortona bok po boku, opustili

spolu jedinou podobu života, kterou znali, bývali spolu zajedno a četli si myšlenky. Když se Prentis zvedl, nebylo divu, že bratr už stál, ačkoliv se na tom slovem nedomluvili.

Landry se natáhl po provaze, kterým chytili zajíce, ale Prentis mu položil ruku na rameno.

„Na to už kašlem, je načase vočíhnout našince v táborech.“

Bratr se liknavě rozhlížel po provizorním domově.

„Nebude to nadlouho,“ ubezpečoval ho Prentis. „Seženem něco na zub a do slunka západu sme zpátky.“

Landry už ve zdejšími prostředí a zvucích nacházel útěchu a ke všemu, co leželo za hranicemi známého, se stavěl s odporem. Totéž se ještě před týdnem dalo tvrdit o lese. Když za sebou nechali chatrče, domov, v němž vyrůstali, a všechno, co jim říkalo pane, si nesli na zádech, měli před sebou neznámo, vznášelo se před nimi jako tichá a tajuplná hrozba. Udělat krok tím směrem se Landrymu jevilo jako holá nemožnost. Nohy mu vrostly do země a vrtěl hlavou, až nakonec asi po hodině přemlouvání vykročil vpřed, snad že v sobě konečně sebral odvalu potřebnou k tomu, aby překonal onen okamžik.

Prentis se bál, že výprava do táborů proběhne stejně. Dal si pozor, aby se na hlavní cestu napojili dostatečně daleko od Panského paláce, protože nechtěl potkat ani bývalého pána, ani nikoho ze soupeřících, kteří se u něj rozhodli zůstat.

Bylo to vážně teprve před týdnem? Jak podivuhodně to ráno probíhalo. Donesly se k nim zvěsti, že se už blíží vojáci Unie, ale podobné zprávy se po chatrčích šeptem šířily už léta, od samého začátku války. Představa, že by skutečně mohlo dojít ke zrušení otroctví, jim vždycky připadala tak fantastická, že kdyby k němu opravdu došlo, musely by ho podle Prentise vytrubovat polnice v čele vojenských řad, které by připochodovaly k Panskému paláci jako zástupy andělů ve službách samotného Boha. Jenomže k nim dorazilo jenom pár mladíků v modrých uniformách rozervaných jako hadry,

které měli s Landrym na sobě sami. Procházeli mezi cha-
trčemi, svolávali je a pan Morton za nimi utíkal v pyžamu.
Prentis ho nikdy dřív neviděl tak zranitelného. Pán vojáků
prosil o pochopení a tvrdil jim, že jeho otroci chtějí zůstat pod
jeho křídly, ale mladíci ho nebrali na vědomí a oznamova-
li všem, mužům, ženám i dětem v područí, že jsou svobodní
a mohou jít, kam se jim zlíbí.

Pan Morton prohlašoval, že jsou to zoufalá stvoření,
a zapřísahal vojáků, aby si to uvědomili, ale všichni na vlast-
ní oči viděli, že zoufalec je on a vyvádí víc než děcko, když
se dožaduje matky. Přesto se k tomu kroku nikdo nedokázal
odhodlat. To až Prentis vykročil ze zápraží a přistoupil k vo-
jákovi s bílou tvářičkou, možná mladšímu než on sám, jemuž
byla zdejší farma zjevně stejně ukradená jako ta další, kde
bude brzy jednotvárně opakovat totéž oznámení.

„Kdy můžem jít?“ zeptal se tiše, aby ho Morton neslyšel,
protože co kdyby se s tou situací pojilo víc, než se na první
pohled zdálo, a tomu, kdo se na něco takového odváží ze-
ptat, hrozil trest?

A voják mu odpověděl těmi nejdrahocennějšími slo-
vy, jaká kdy slyšel.

„Asi až se vám zachce.“

Prentis bez váhání udělal čelem vzad a zadíval se na
Landryho: konečně mohli začít žít, konečně přišel čas, kdy
si s vlastním životem budou moci nakládat, jak sami uznají
za vhodné. Chvění Landryho čelisti a pokývnutí mu daly na
srozuměnou, že s ním bratr naprosto souhlasí.

Vstoupit do lesa bylo samo o sobě dobrodružstvím a teď,
když ho opouštěli, za nimi jeho zvuky slábly a vytrácely se do
ticha, před nimi se tu a tam objevil kočár nebo povoz a pak
se kolem nich jen míhaly. Šli beze spěchu, krok za krokem,
a do nezaláтанých děr v botách jim pronikala špína. Každý
dům, okolo nějž procházeli, se mohl více či méně měřit s vel-
kolepostí Panského paláce, ale všechny byly pozoruhodné,
všechny bílé.

„Třeba tendle by nebyl vod věci, co?“ nadhodil Prentis, ale Landry nezvedal oči od země. Zápraží domu před nimi by pojalo početnou společnost. Před každým sloupem doširoka rostly modré keře.

„Já bysem vo něj taky nestál, vo žádnej takovej,“ pokračoval. „Na co potřebuješ tolik místa? Jak někomu vysvětlíš, že ses málem ztratil ve vlastním baráku? To mi teda řekni.“

Tu otázku si kladl už dřív v souvislosti s Panským pálcem a sousedními usedlostmi, ale teprve teď viděl i jiné domy a pochopil, že prokletí nadbytku nepostihlo jen jeho bývalého pána, ale celé město.

Neměli s sebou vůbec nic. A třebaže do očí pohlíželi spíš dobytku než lidem, měli dojem, že každý jejich krok někdo sleduje, stejně jako v minulosti dohlížel na každý jejich pohyb. Čím dál se dostávali, tím skutečněji na ně dopadalo vědomí svobody – potvrzovalo ji každé došlápnutí.

„Jen se na nás podívej,“ žasl Prentis. „Hotoví světoběžníci. Cestovatelové. No nejni to náramný?“

Nadšeně bratra dloubl do žeber, ale to rozplývání mu vydrželo jenom k ceduli s nápisem *Old Ox*. Landry se zastavil, jako by narazil do zdi. Najednou je obklopila změť zvuků a výjevů – bučení dobytka skrytého v neviděných chlévech, halekání a hašteření dětí, čísi chrchlání a nevybíravý flusanec močky ze zápraží. Prentis všechno pojal v celku, představil si, co nejspíš vyvolává v bratrovi, a pochopil, jaký boj je čeká.

„No tak, dyť je to krok jako každéj jinej,“ pobídl ho.

Landry na něj výmluvně pohlédl nesmlouvavýma očima.

„No dobrá,“ podvolil se. „Jak myslíš.“

Nehodlal bratra nutit, aby vstoupil do města, stejně jako ho nenutil, aby vešel do lesa. Jejich dosavadní život řídilo donucování, a tak bylo jedině namístež vážit si každé možnosti volby – rozhodovat se svobodně.

„Proč vlastně chodit městem, dyž to můžem vobejít? No ne?“

Landry se na něj znovu zadíval. Zhoupl se v bocích,

zvedl špičky bot od země na znamení přijatelného kompromisu a to Prentisovi stačilo, aby se dal znovu do pohybu, aby věděl, že bude mít bratra po boku.

Městečko leželo v náruči lesa, snadno se tedy nepozorovaně obcházelo zadem, navíc jim nikdo pozornost nevěnoval. Drželi se humen. Za jedním plotem zahlédli kusy prasete v bublajícím kotli tak velkém, že by se do něj vešel i chlap, kdyby tam chtěl skočit. Zevnitř k nim doléhaly hlasy mužů, nejspíš hladových, pomyslel si Prentis. Na dalším dvoře stála žena a kartáčem čistila opěrky křesla, přejížděla po nich pohyby tak pečlivými, jako by je natírala. Prentis přestal do zadních traktů nahlížet. Šaty mu zvlhly potem a on si uvědomil, že zrychlili, jako by jim bylo něco v patách. Nikdy dřív takové lidi bez jejich svolení neviděl, nepřihlížel počínání běžných Jižanů v soukromí a okamžitě ho napadlo, jak nebezpečná by to mohla být okolnost.

„Už tam budem,“ prohodil, ačkoliv neměl ani tušení, jestli je to pravda, protože podle zvěstí ležely tábory na druhé straně městečka, což mu mnoho neřeklo. To ujištění platilo spíš jemu než Landrymu, povzbuzoval se tak a dodával si sebedůvěru ze zvyku, protože jeho jediný společník neměl slov ani sebevědomí nazbyt.

Nekladl bratrovi ty slabé stránky za vinu – v jeho jínosti spočívala zároveň síla. Odmítal-li se Landry hnout ze známých míst, nikdy se mu nikam nezatoulal. Šel tam, kam ho vedl, a pokud byl někdo ochoten vykročit vstříc vlastním obavám nebo jim bez mrknutí oka čelit, byť ho to přikovalo tam, kde zrovna stál, vyžadovalo to přece velkou odvalu. To ražení dostal Landry do vínku stejně jako lásku k jídlu, což den zúctování, který měl přijít, ještě ztížilo.

Došlo k němu už dávno, kdy ještě tak docela neodrostli, ale už se nedali počítat mezi děti, měli úzký hrudníček a byli samá ruka samá noha a za zády jim v tom věku postávala matka stejně jako dozorce, i když se od nich už očekávalo, že sklídí tolik co dospělí. Toho rána nastoupili před chatrčemi,

na čemž nebylo nic neobvyklého, protože takové ranní přepočítávání se odehrávalo denně a na místech, kde při něm hlásili své jméno, už každý vystál důlek, který neodstranila ani noc. Proto se dalo hned poznat, že před chatrčí naproti té jejich někdo chybí. Tam, kde stávali Prcek James a Esther, zůstalo prázdko. To překvapivé zjištění zvedlo mezi ostatními vlnu děsu, jakou Prentis nepamatoval. Srdce mu vyletelo až do krku. Měl se dívat před sebe, ale podvědomí mu velelo rozhlížet se kolem v naději, že se ti dva objeví zpoza prádelní šňůry nebo seskočí z vrby dřív, než dorazí pan Cooley a zjistí, že jsou pryč.

Jenomže se objevil pan Cooley. Zarazil koně před jejich chatrčí, ale nesesedl. Sundal si klobouk, přejížděl pohledem seřazené a prostě se zeptal, kde ti dva jsou. Nikdo neodpověděl.

„Zůstanete, kde stojíte,“ nakázal, obrátil koně a hnul ho tryskem k Panskému paláci.

„Ať vás ani nenapadne muknout!“ pošeptala jim matka, položila oběma ruku na rameno a stála mezi nimi jako štít.

Nikdo se neopovážil hnout, a když se pan Cooley vrátil, seděl na druhém koni vedle něj sám pan Morton. Tyčili se před nastoupenými a pán si odhrnul vlasy z čela a dýchal skrze zařáté zuby.

„Za chvíli mi tu bude horko,“ oznámil jim, „a pan Cooley vám potvrdí, že mi horko nesvědčí.“

„To teda ne,“ přitakal dozorce.

„Proč myslíte, že s váma nedělám na poli? Myslíte, že bych nevocnil takovou společnost? To teda rozhodně jo, jenom jsem přirozeně horkokrevnej, takže nejni radno rozpalovat mě ještě víc, páč na sluníčku mi to v hlavě vře. A to špatně snášim.“

„Přesně.“

„Klídek, Cooley,“ procedil pan Morton a natáhl k němu ruku, aby sklapanul. „Takže než na mě ten hic dolehne, povíte mi pěkně, kam se ty dva poděli, jinak mě to rozladí, a dybich

měl mít náladu zkaženou už takle vod rána, bude vás to při vaší soucitnosti určitě mrzet stejně jako mě.“

Když nikdo ani neceknul, pokračoval pan Morton v řečnění. Sdělil jim, že bez Prcka Jamese a Esther mu poklesne výnos, což ještě znásobí škodu způsobenou ztrátou dvou otroků. A proč by měl on, osoba tak zbožná a spravedlivá, která se ničeho nedopustila, pykat za nevděčnou vzpurnost dvou záškodníků, kterým tak velkoryse poskytoval jídlo a ošacení? Tudíž jestli mu nikdo nehodlá říct, kde by Prcka Jamese s Esther našel, vybere si někoho namátkou a ten někdo to za ně odskáče s každým koncem měsíce. Všechna jejich provinění mu spočítá bič a padnou čistě na jeho záda, a jestli se někdo hlásí dobrovolně jako mučedník, nebude mu tu zodpovědnost upírat.

„Tak kdo to bude?“ otázal se a přejížděl pohledem z jednoho na druhého. „Já nejsem vybíravej.“

Landry nepostoupil o krok dopředu. Ale něco ho svědilo na ruce a potřeboval se poškrábat. Prentis se nikdy nedozvěděl, jestli si byl Landry vědom toho, co dělá. Vybavovalo se mu jen, jak bratr sleduje hejno much před jejich chatrčí a myšlenky mu už zase bloumají bůhví kde.

„Tomu říkám chlap!“ prohlásil pan Morton, čímž zaskočil dokonce i pomocníka, neboť Cooley za ním sice nezaostával slaboduchostí, ale byl jen poloviční ras.

Prentis se neodvážil obrátit k žadonící matce ani k Landrymu a do smrti si pak vyčítal, že se nepřihlásil sám, aby zachránil tu jedinou bytost, kterou měl kdy opatrovat.

Pan Morton vskutku měsíc co měsíc osobně dohlížel na bičování jako na nějakou mimořádnou událost a přihazoval k němu tu zaspání staré Ety, tu Lawsonovo zaostávání v řádku. Po bití, při němž mu rozrazil čelist, přestal Landry během sklizně používat i těch pár slov, která znal. Matka říkávala, že Landry kdysi býval celý, pak poloviční, až z něj zbyly jenom cucky, z nichž už nedokázala poskládat chlapce, kterého přivedla na svět.

Otrokář s ním měl slitování jen v jediném ohledu, totiž v neschopnosti odpovědět, když ho volal. „Neberu si to jako projev neúcty,“ nechával se slyšet patřičně nahlas. „Vobčas bych přivítal, dyby se tak pěkně jako ty, Landry, naučili držet hubu i vostatní. To bych teda přivítal.“

A ostatním skýtala jedinou radost opuštěná chatrč, která tam stála jako výsměch, kdykoliv k nim pan Morton zavítal, a všichni se tak mohli zas a znovu kochat nedůstojností jeho ztráty. Při každém bičování jako by věřil, že se Prcek James a Esther objeví, a Prentis se v duchu utěšoval představou, že jsou tak daleko, tak v nenávratnu, že nikdy neuslyší Landryho výkřiky, nikdy se nevrátí, aby panu Mortonovi poskytli zadostiučinění, po němž tak zarputile prahl.

Jakmile obkroužili Old Ox, našli tábor snadno, stačilo sledovat těla. Hromadila se kolem cesty, některá přikrytá širokými listy opadanými z jabloní, jiná odhozenými hadry schrástěnými po městě – směsice mužů a žen, kteří vespávali po celoživotní lopotě. V určitém bodě se nezpevněná cesta rozbíhala a následoval mokřad bahna rozrytého šlépějemi těch, kdo tudy přicházeli před nimi. Museli projít houštím přesliček, ale pak už je cesta podél potoka, který následně protékal městem, dovedla k nepřebernému shluku stanů, mezi nimiž se to lidmi jen hemžilo. Ocitli se před městečkem bez budov, bez označení, beze jména.

„To bude vono!“ prohlásil Prentis.

Zprvu si jich nikdo nevšímal. Před nimi se táhly řady stanů tvořených jen několika sepnutými příkrývkami, jeden vedle druhého. Mezi stromy si hrály bosé děti a rodiče klimbali nebo vysedávali u jiných na návštěvě.

Když bratři procházeli mezi nimi, stáčely se k nim ustarané pohledy, ale vzápětí z nich zase sklouzávaly. Nenacházeli tu žádnou nevraživost, spíš pospolitou poddajnost, jakou

Prentis poznával, protože ji sám zakusil. To byl jejich nový život. Práci nahradilo bezcílné vysedávání nebo shánění potravy jako u zvířat. Nikoho tu neznal. Zvažoval, že zavolá pár jmen, ale nechtěl působit příliš nápadně.

„Co máte?“ ozval se hlas ze stanu stranou od nich.

Prentis se otočil ke skupince mužů a žen natěsnaných kolem pánve. Ležely v ní vysušené a spálené zbytky. Všichni měli na klíně kousek novin a v nich slupky od brambor a Prentis si uvědomil, jak mu vyhladovělo. Nemohl odtrhnout oči od loužičky tuku začerněného od inkoustu, který kapal z novin. Zaznamenal, jak se Landry vedle něj stejně hladově sune blíž a blíž ke stanu. Mluví skupinky se zevnitř znovu dožadoval jejich pozornosti.

„Buď něco nabízíte, nebo si koledujete vo malér. Co z toho?“

Prentis tomu chlápku řekl, že hledá svoje lidi z Panského paláce.

Dotyčný si olízl prsty. „Chlapče,“ pokýval hlavou, „my přišli z Camptonu.“

„Já vo takový usedlosti nikdá neslyšel,“ opáčil Prentis.

„No to se povedlo, tak podle něj je Campton usedlost.“

Prentis nereagoval a chlápek se plácl do kolene a optal se ostatních, jestli slyšeli, co povídal.

„Camptonu v Georgii, synku. To je město. Ani ne deset mil po týdle cestě.“

Pak se mu jich zželelo a vysvětlil jim, jak se tu věci mají. Že tábor leží na křižovatce několika měst. Spousta osvobozených otroků už se vydala na Sever, i když jim zásoby mohly vystačit tak na den dva. Pár jich zamířilo po cestě k pile, kde údajně sháněli lidi na výpomoc. Někdo šel dál. Zmínil Baltimore, Wilmington a mnoho jiných jmen, která si Prentis nedokázal uložit v hlavě.

„Nás do Baltimoru nic netáhne,“ opáčil.

„Nikoho z nás nikam nic netáhne. Ale to nás nezastaví.“

„Takže se chystáte dál?“

Muž přikývl.

„No ale já vám toho napovídal až až, a vy ste se mi nenamáhali zodpovědět. Co máte?“

Chtěl jejich čturu. Prentis se na ni zadíval – nenapadlo ho, že by mohla mít nějakou hodnotu. Možná mu unikalo něco vyrytého v plechu, nějaký význam odlomeného korku. Dostal za ni tři brambory. Dokonce Landrymu přenechali zbytky v pánvi, které v něm zmizely rychlostí, jakou toho dne ještě nevyvinul.

„Dyž pudete eště kousek, určitě se někde upíchnete,“ dodal ten z Camptonu.

Slunce se vyšplhalo dost vysoko. Mimo stan tak oslňovalo, že muže ve stínu uvnitř sotva viděl. Obrátil se k bratrovi.

„Vrať mu ten rendlík.“

Landry se s pánví natáhl ke stanu, a když se znovu napojili na cestu, zůstávala s nimi ještě dlouho vůně pečených brambor. S trochou jídla v žaludku se Landry upokojil a klávitě zamířil napřed zpátky k lesu.

„Drž se stezky,“ houkl za ním Prentis.

Myslel už na to, kdy půjdou dál, jak to bratrovi sdělí, až ten čas přijde. Krom rozhodování na něj doléhal pocit křivdy: že za všechnu tu tíži, kterou tady odvláčeli na zádech, za všechnen ten prolitý pot jim nepatří ani ždíbínek půdy, na níž dřeli. Dokud tu zůstanou, nebudou o nic lepší než ostatní, budou patřit k chudině obléhající město, budou se schovávat mezi stromy jako jejich bratři a sestry. A bylo mu čím dál jasnější, že jedinou cestu k životu, který bude stát za to, musí hledat jinde, kde se jim možná nenabídne víc, ale rozhodně nebudou mít míň.

Najednou se před ním něco mihlo.

„Landry!“ zakřičel.

Bratr už se však prodíral podrostem podél stezky, a než ho Prentis stačil popadnout, vedl ho lesem, kde jim boty vázly po kotníky v blátě a hejna komárů kolem nich byla tak hlasitá, až mu bzučelo v hlavě. Přeslička tu rostla vyšší. Látkou